

وقتی عثمانی ها گوش و بینی سفیران ایران را بریدند؟!

۲۱ مهر ۱۴۰۲ ساعت ۱۶:۳۹

در سال ۹۶۱ هجری (۱۵۵۳ میلادی)، شرکت جدید التاسیس «بازرگانان حادثه‌جو»، نقشه یک دریانوردی تازه و عجیب را طرح نمودند. و با سه کشتی به منظور اکتشاف و تحقیق در احوال بخشهای شمالی آسیا، راه دریا پیش گرفتند. از این سه کشتی دو تای آن پایان غم‌انگیزی داشت و به مقصد نرسید.

پس از پیمانی که بین شاه اسماعیل و پادشاه گرجستان و سلطان مصر و علاء الدوله، علیه سلطان عثمانی بسته شد، شاه اسماعیل آماده نبرد با ترکان شد.

«سفیرانی با هدایا نزد سلیم فرستاد که در آن هنگام در آماسیه بود. و هدایا عبارت بود از دبوسی از یک پارچه زر و زین و شمشیری مرصع با نامه‌ای بدین مضمون: اسماعیل پادشاه بزرگ ایرانیان، این هدایا را به تو ای سلیم، می‌فرستد که مناسب با شأن و مقام تست. زیرا که این هدایا به ملک تو می‌ارزد. و اگر تو مردی دلیری، آنها را خوب نگه‌دار. زیرا من می‌آیم و آنها را از تو می‌ستانم و سریر سلطنت را که غصب کرده‌ای بر باد می‌دهم چه شایسته آن است که دهقان‌زادگان بر آن همه ولایت فرمانروا باشند؟» این نامه چنان خشم سلیم مغرور را برانگیخت که می‌خواست فرستادگان او را به قتل برساند. اما پاشاها او را از این کار بازداشتند. این همه، از شدت غضب فرمان داد که گوش و بینی سفیران ایران را بریدند و ایشان را با آن حال، با نامه‌ای بدین مضمون نزد اسماعیل بازگردانیدند: «سلیم سلطان اعظم ترکان بی‌آن که به عوعوی سگ اعتنا کند، پاسخ او را چنین می‌دهد: اگر او قدم بدین دیار نهد، با او همان معامله را خواهیم کرد که سلف من محمد با سلف او اوزون حسن به جا آورد.»

بانوژ، ای هزلتین تحت عنوان ممالک محروسه ایران، اجمالا از تاریخچه مناسبات سیاسی و اقتصادی ایران با ممالک غرب سخن می‌گوید به نظر وی در دوره قرون وسطی و در آغاز قرون جدید، اطلاعات اروپاییان از ایران و ممالک شرقی بسیار محدود و آمیخته با تخیلات و افسانه‌های فراوان بود. مارکوپولو سیاح ونیزی که در قرن ۱۳ میلادی به ایران و دیگر ممالک شرقی مسافرت کرده است، در سفرنامه خود مطالب جالبی از وضع شهرها و کیفیت مسافرت خود و اوضاع اقتصادی و بازرگانی ایران به رشته تحریر کشیده و از تنگه‌ها و معبرهای صعب کوهستانی ایران و بیابانهای بی‌آب و علف و دیگر خصوصیات ایران مطالبی ذکر کرده است:

«در سال ۹۶۱ هجری (۱۵۵۳ میلادی)، شرکت جدید التاسیس «بازرگانان حادثه‌جو»، نقشه یک دریانوردی تازه و عجیب را طرح نمودند. و با سه کشتی به منظور اکتشاف و تحقیق در احوال بخشهای شمالی آسیا، راه دریا پیش گرفتند. از این سه کشتی دو تای آن پایان غم‌انگیزی داشت و به مقصد نرسید. ولی سومی به کشف راه شمالی روسیه توفیق یافت، و بدین طریق راه مسکو و از آنجا راه به دریای خزر گشوده گشت. چند سال بعد سرآنتونی جنکین سن توانست تا اقصی نقطه آسیای وسطا یعنی تا بخارا پیش رود و

به انگلستان مراجعت نماید. در فکر او طرحهایی برای ایجاد یک راه بازرگانی خشکی از طریق روسیه به ایران موج می‌زد ... در پایان قرن شانزدهم میلادی، یک حس جغرافی‌شناسی و علاقه به جغرافیا در مردم انگلیس پرورش یافته بود. و از آن به بعد پیوسته نقشه‌برداری جهان، کامل‌تر می‌شد و خاورزمین کم‌کم در نظر اروپاییان از آن وضع افسانه‌وار و خیالی بیرون می‌آمد. مع هذا در مورد ایران پیش آمد و اوضاع و احوال چنین شد که مدتها بعد هم هنوز حالت افسانه‌ای و سحرانگیز آن باقی ماند. رابطه اروپا با هندوستان و چندی بعد با چین از راه دریا، پیوسته آسان‌تر و بیشتر می‌شد. اما از ایران هنوز هم مردم فقط نامهایی می‌دانستند. چه این کشور خارج از شاه‌راهها، قرار گرفته بود. و مسافران فقط با کاروانهایی که آهسته راه طلایی آنرا می‌پیمودند، بدین سرزمین می‌رسیدند. در راه سمرقند ... امکان داشت مسافرین از سرما منجمد شوند و بمیرند. اما دیده پندار و خیال، عدلهای شالهای ابریشمی و قالیها را می‌نگریست که در پایان مسافرت از پشت شترها پایین می‌آوردند.»

به نظر استاد نصر اله فلسفی ... از انقراض دولت ساسانی تا حمله مغول، یعنی در دوران حکومت خلفای اموی و عباسی، در حقیقت میان اروپا و ایران رابطه‌ای وجود نداشت. زیرا از طرفی پس از انقراض دولت روم غربی و در قسمت بزرگی از دوره قرون وسطا، اروپا، خود گرفتار ملوک الطوائفی و تاخوت‌تاز طوائف مختلف وحشیان و اختلافات سیاسی و دینی دولتهای نوبنیاد بود. و اساسا به امور سیاست خارجی و تجاری، خاصه با کشورهای آسیا توجهی نمی‌کرد؛ از طرفی نیز حکومت دینی خلفای اسلامی قاره اروپا را از ایران و کشورهای مرکزی و شرقی آسیا جدا ساخته و میان وارث تمدنهای درخشان ایران و روم کهن، دیواری کشیده بود. در دوران جنگهای صلیبی (۴۹۰ تا ۶۶۹ ه) اروپا و آسیا به یکدیگر نزدیک‌تر شدند و نفوذ تمدن اسلامی به اروپا، مایه ایجاد روابط سیاسی و تجاری میان کشورهای این دو قاره شد. لکن تا زمانی که خلافت عباسی پایدار بود، بازار تجارت اروپا با ایران و ممالک شرقی آسیا، رونقی نداشت و بازرگانان اروپایی قدم از سواحل دریای روم این سوتر نمی‌نهادند. پس از حمله مغول بر ایران، چون بنیاد حکومت عباسیان سست شد، دولتهای اروپایی که دیر زمانی، از قدرت و نفوذ و توسعه اسلام در اندیشه بودند و همواره ضعف و زوال آن را آرزو می‌کردند، خرسند شدند. و با آن که از بیم سیل بنیان‌کن مغول و خطر حمله آن قوم خونخوار به اروپا بر جان خود می‌لرزیدند، در صدد برآمدند به هروسيله، خود را به مغول نزدیک کنند و به دستیاری ایشان کاخ اسلام را واژگون سازند. چنان که پاپ اینوسان چهارم «۱» به همین قصد در سال ۳۴۳ ه یعنی سال ۱۲۴۵ م. دو دسته از روحانیون عیسوی را نزد خان مغول روانه کرد ...

بعد از آن هم لوئی نهم، معروف به مقدس، پادشاه فرانسه، که در سواحل دریای روم سرگرم جنگهای مذهبی با مسلمانان بود، سفیرانی چند به دربار خان مغول فرستاد ... پس از انقراض دولت عباسیان، دامنه روابط اروپا با آسیا وسعت گرفت و امپراتوران روم شرقی و پاپ و سایر پادشاهان و امیران اروپا، سفیران بسیار به دربار جانشینان چنگیز فرستادند و پای مبلغان و سوداگران عیسوی، به خاک ایران باز شد و بازار تجارت اروپا با کشورهای غربی آسیا و چین رونق گرفت. نامی‌ترین مسافران این دوره، مارکوپولو جهانگرد ونیزی است که از ایران به چین رفت و در خان بالغ (پکن) به خدمت قوبیلای‌قآن، پسر تولوی رسید و بیست سال از جانب وی به کارهای بزرگ کشوری مشغول بود، و در سال ۶۹۵ ه (۱۲۹۵ م.) به اروپا بازگشت، و سفرنامه‌اش معروف است.

در دوره حکومت هلاکو خان و فرزندانش، در ایران، رشته روابط سیاسی سلاطین مغول با پاپ و پادشاهان اروپا استوارتر شد. زیرا ایلخانیان ایران چون با سلاطین مسلمان شام و مصر در جنگ بودند، می‌کوشیدند که پاپ و پادشاهان مسیحی اروپا را نیز با

خود همداستان کنند و با یاری عیسویان، حکومت‌های اسلامی مصر و شام را براندازند. در این دوره چون ایلخانان مغول با پادشاهان اروپا و کشورهای عیسوی مذهب روابط دوستانه داشتند، بازار تجارت ایران با اروپا رونق گرفت و شهر تبریز یکی از مراکز بزرگ مبادلات تجاری گردید. لکن همین که ترکان عثمانی در سال ۸۵۷ هجری (۱۴۵۳ م.) شهر قسطنطنیه را گرفتند و امپراتوری روم شرقی را برانداختند، بازار تجارت اروپا با مشرق، بسته شد و رشته روابط ایران و اروپا منقطع گشت. به همین سبب، اروپاییان نیز بر آن شدند که برای رسیدن به هندوستان و چین و به دست آوردن امتعه آسیا، راهی دیگر پیدا کنند، و این امر محرک کشف راه دریایی جنوب افریقا گردید.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۴۹۳۵۰/بگردند-ایران-سفیران-چینی-گوش-عثمانی-وقتی/>